

Korzystanie z wód i usługi wodne

Zgodnie z art. 29 ustawy prawo wodne, korzystanie z wód nie może powodować pogorszenia stanu wód i ekosystemów od nich zależnych, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie, w szczególności nie może naruszać ustaleń planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, powodować marnotrawstwa wody lub marnotrawstwa energii wody, a także nie może wyrządzać szkód.

Tytułem wstępu

Zgodnie z Wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 30 stycznia 2024 r. II SA/Łd 994/23, celem art. 29 ustawy Prawo wodne jest zapewnienie niepogorszonego stanu stosunków wodnych na gruntach, zakaz ingerencji w faktyczny stan wód na gruntach, jeśli może to szkodliwie oddziaływać na grunty sąsiednie, nie zaś nakaz utrzymania i konserwacji urządzeń wodnych, czy zakaz ich niszczenia, które to obowiązki podlegają dyspozycjom odrębnych przepisów.

Urządzenie melioracji wodnej szczegółowej jest inwestycją o charakterze liniowym, które przebiega na dłuższym odcinku niż tylko jedna nieruchomości, stąd wszelkie działania muszą być skoordynowane z utrzymaniem jego drożności na całej długości.

W przeciwnym przypadku, oznaczałoby to, że nakładane przez właściwych wójtów na podstawie art. 29 ustawy Prawo wodne stosowne nakazy dotyczyłyby z jednej strony urządzenia melioracji wodnej szczegółowej, czego nie reguluje to unormowanie, a z drugiej strony w żaden sposób nie mogłyby zapewnić prawidłowej, tj. skoordynowanej jego drożności, tj. właściwego utrzymania na całej jego długości.

Ponadto jest oczywiste, że przywrócenie prawidłowego utrzymania danego urządzenia melioracji wodnej szczegółowej zgodnie z dyspozycją art. 77 ustawy Prawo wodne powinno także usunąć szkodliwe zmiany w odpływie wody dla gruntów sąsiednich.

Dlatego też unormowanie z art. 29 ust. 3 ustawy Prawo wodne nie tworzy w tym zakresie normy kompetencyjnej dla wójta gminy. Wypada także zaznaczyć, że podstawowym warunkiem nałożenia obowiązku przywrócenia funkcji urządzenia wodnego lub jego należytego utrzymania jest istnienie tegoż urządzenia wodnego. Jeżeli urządzenie wodne nie istnieje - nie można mówić ani o jego utrzymywaniu, ani badać, czy owo utrzymywanie jest "nienależyte" i jakie są następstwa owego nienależytego utrzymania urządzenia wodnego.

Ważne

Na podstawie art. 30 ustawy prawo wodne, wody podziemne wykorzystuje się przede wszystkim do zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

Korzystanie z wód w sytuacjach nadzwyczajnych

Przepisy prawa wodnego dopuszczają korzystanie z każdej wody w rozmiarze i w czasie wynikających z konieczności:

- 1) zwalczania poważnych awarii, klęsk żywiołowych, pożarów lub innych miejscowych zagrożeń;
- 2) zapobieżenia poważnemu i nagłemu niebezpieczeństwu grożącemu życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu znacznej wartości, którego w inny sposób nie można uniknąć.

Warto wiedzieć, że

- 1) W sytuacjach nadzwyczajnych, o których jest mowa w ustawie o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, wojewoda może, w drodze aktu prawa miejscowego, określić rozmiar i czas korzystania z każdej wody na potrzeby zwalczania awarii jak również zapobiegania niebezpieczeństwu
- 2) Przepisy art. 31 ust. 1 i 2 prawa wodnego, nie uprawniają do wykonywania urządzeń wodnych bez wymaganej zgody wodnoprawnej. W przypadkach, nagłych awarii lub niebezpieczeństw, oraz w czasie suszy lub niskiego stanu wód nie ponosi się opłaty podwyższonej, o której jest mowa w art. 280 pkt 2 ustawy prawo wodne.
- 3) W przypadku wprowadzenia stanu klęski żywiołowej, w celu zapobieżenia skutkom powodzi lub suszy, wojewoda może, w drodze aktu prawa miejscowego, wprowadzić czasowe ograniczenia w korzystaniu z wód, w szczególności w zakresie poboru wód lub wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, a także zmiany sposobu gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych.
- 4) Wprowadzenie czasowych ograniczeń, z uwagi na klęskę żywiołową, o której jest mowa w art. 31 ust. 5 ustawy prawo wodne czyli, zawieszanie wykonywanie uprawnień wynikających z pozwoleń wodnoprawnych.
- 5) Za szkody powstałe na skutek wprowadzenia czasowego ograniczenia w korzystaniu z wód lub zmiany sposobu gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych oraz za szkody powstałe na skutek zawieszenia wykonywania uprawnień wynikających z pozwoleń wodnoprawnych zakładom nie przysługuje odszkodowanie.

Powszechne korzystanie z wód

Zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy prawo wodne, każdemu przysługuje prawo do powszechnego korzystania z publicznych śródlądowych wód powierzchniowych, morskich wód wewnętrznych oraz z wód morza terytorialnego, jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

Powszechne korzystanie z wód służy do zaspokajania potrzeb osobistych, gospodarstwa domowego lub rolnego, bez stosowania specjalnych urządzeń technicznych, a także do wypoczynku, uprawiania turystyki, sportów wodnych oraz, na zasadach określonych w przepisach odrębnych, amatorskiego połowu ryb.

Rada gminy może wprowadzić, w drodze uchwały będącej aktem prawa miejscowego, powszechne korzystanie z wód powierzchniowych które powinno służyć zaspokajaniu wyłącznie potrzeb osobistych, gospodarstwa domowego lub rolnego i ustalić dopuszczalny zakres tego korzystania.

Jeżeli rada gminy wprowadzi w drodze uchwały powszechne korzystanie z wód powierzchniowych, właścicielowi wód przysługuje z budżetu gminy odszkodowanie na warunkach określonych w art. 469 ustawy prawo wodne.

Prawo do zwykłego korzystania z wód

Zgodnie z art. 33 ustawy prawo wodne, właścicielowi gruntu przysługuje prawo do zwykłego korzystania z wód stanowiących jego własność oraz z wód podziemnych znajdujących się w jego gruncie. Prawo do zwykłego korzystania z wód nie uprawnia do wykonywania urządzeń wodnych bez wymaganej zgody wodnoprawnej.

Zwykłe korzystanie z wód służy zaspokojeniu potrzeb własnego gospodarstwa domowego lub własnego gospodarstwa rolnego.

Zwykłe korzystanie z wód obejmuje:

- 1) pobór wód podziemnych lub wód powierzchniowych w ilości średniorocznie nieprzekraczającej 5 m³ na dobę;
- 2) wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi w ilości nieprzekraczającej łącznie 5 m³ na dobę.

Szczególne korzystanie z wód

Szczególным korzystaniem z wód jest korzystanie z wód wykraczające poza powszechne korzystanie z wód oraz zwykłe korzystanie z wód, obejmujące:

- 1) odwadnianie gruntów i upraw;
- 2) użytkowanie wody znajdującej się w stawach i rowach;
- 3) wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych będących własnością innych podmiotów ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego określone w przepisach wydanych na podstawie art. 100 ust. 1 prawo wodne;
- 4) wykonywanie na nieruchomości o powierzchni powyżej 3500 m² robót lub obiektów budowlanych trwale związanych z gruntem, mających wpływ na zmniejszenie naturalnej retencji terenowej przez wyłączenie więcej niż 70% powierzchni nieruchomości z powierzchni biologicznie czynnej na obszarach nieujętych w systemy kanalizacji otwartej lub zamkniętej;
- 5) rybackie korzystanie ze śródlądowych wód powierzchniowych;
- 6) wykorzystywanie wód do celów żeglugi oraz spławu;
- 7) przerzuty wód oraz sztuczne zasilanie wód podziemnych;
- 8) wydobywanie z wód powierzchniowych, w tym z morskich wód wewnętrznych wraz z wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej oraz wód morza terytorialnego, kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, a także wycinanie roślin z wód lub brzegu;
- 10) chów ryb w sadzach;
- 11) zapewnienie wody dla funkcjonowania urządzeń umożliwiających migrację ryb;
- 12) korzystanie z wód do nawadniania gruntów lub upraw, a także na potrzeby działalności rolniczej w ilości większej niż średniorocznie 5 m³ na dobę;
- 13) korzystanie z wód na potrzeby działalności gospodarczej, innej niż działalność rolnicza
- 14) wykorzystanie ścieków, jeżeli ich łączna ilość jest większa niż 5 m³ na dobę;
- 15) chów lub hodowlę ryb oraz innych organizmów wodnych w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących, przeznaczonych na te cele.

Usługi wodne

Zgodnie z art. 35 ustawy prawo wodne, usługi wodne polegają na zapewnieniu gospodarstwom domowym, podmiotom publicznym oraz podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą możliwości korzystania z wód w zakresie wykraczającym poza zakres powszechnego korzystania z wód, zwykłego korzystania z wód oraz szczególnego korzystania z wód.

Gospodarstwom domowym, podmiotom publicznym oraz podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą zapewnia się dostęp do usług wodnych na zasadach określonych w przepisach ustawy.

Przykład praktyczny

Pytanie

Czy na podstawie ustawy prawo wodne można wskazać czym w praktyce są usługi wodne?

Odpowiedz

Tak. Na podstawie art. 35 ust. 3 ustawy prawo wodne usługi wodne obejmują:

- 1) pobór wód podziemnych lub wód powierzchniowych;
- 2) piętrzenie, magazynowanie lub retencjonowanie wód podziemnych i wód powierzchniowych oraz korzystanie z tych wód;
- 3) uzdatnianie wód podziemnych i powierzchniowych oraz ich dystrybucję;
- 4) odbiór i oczyszczanie ścieków;
- 5) wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, obejmujące także wprowadzanie ścieków do urządzeń wodnych;
- 6) korzystanie z wód do celów energetyki, w tym energetyki wodnej;
- 7) odprowadzanie do wód lub do urządzeń wodnych - wód opadowych lub roztopowych, ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej służące do odprowadzania opadów atmosferycznych albo w systemy kanalizacji zbiorczej w granicach administracyjnych miast;
- 8) trwale odwadnianie gruntów, obiektów lub wykopów budowlanych oraz zakładów górniczych, a także odprowadzanie do wód - wód pochodzących z odwodnienia gruntów w granicach administracyjnych miast;
- 9) odprowadzanie do wód lub do ziemi wód pobranych i niewykorzystanych.

Z praktyki sądowej

Jak wskazuje sentencja wyroku:

Usługą wodną jest zatem odprowadzanie wód opadowych i roztopowych do wód i urządzeń wodnych, a obowiązek opłaty dotyczy jedynie odprowadzania wód opadowych i roztopowych do wód. Zarówno art. 35 ust. 3 pkt 7 ustawy z 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne, jak i art. 268 ust. 1 pkt 3 lit. a tej ustawy odnoszą się do wprowadzania wód opadowych i roztopowych do wód ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej służące do odprowadzania opadów atmosferycznych albo systemy kanalizacji zbiorczej w granicach administracyjnych miast.

Wprowadzanie wód opadowych i roztopowych odbywa się więc przy zastosowaniu otwartych lub zamkniętych systemów kanalizacji deszczowej służącej do odprowadzania opadów atmosferycznych, przy czym przepis nie wymaga, aby systemy te stanowiły własność podmiotu zobowiązanego do ponoszenia opłat.

I dalej w sentencji wyroku znajdujemy:

Celowym więc jest ustalenie co należy rozumieć pod pojęciem "systemu kanalizacji otwartej lub zamkniętej", mając na względzie brak definicji legalnej tego pojęcia. Przez system kanalizacji zamkniętej lub otwartej ustawodawca rozumie organizację odprowadzania wód opadowych, to jest zarówno jej stronę techniczną, jak i podmiotową. Pojęcie to należy rozumieć jako zespół urządzeń służących do odprowadzania z danego obszaru wód opadowych i roztopowych. Zgodnie zaś z art. 16 pkt 65 Prawa wodnego rów jest urządzeniem wodnym. Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych do wód następuje więc za pomocą tego urządzenia wodnego - rowu wchodzącego w skład systemu kanalizacji deszczowej, co wynika wprost z pozwolenia wodnoprawnego.

**Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego
z dnia 8 listopada 2023 r. III OSK 2808/21**

PODSTAWA PRAWNA

Ustawa Prawo wodne (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 ze zm.)